

kristjanov je skušalo pobegniti, a boksarji so jih ujeli, brez usmiljenja poklali, potem pa zmetali v ogenj. O stališču velevlasti v kitajski zadevi se ne izve nič jasnega. Znano je, da je Rusija stavila predlog, naj bi mejnarodne čete ostavile Pekin zdaj, ko je akcija zavzetja završena. Ker pa velevlasti niso predloga Rusije sprejele, je začela Rusija pošiljati čedalje več svojih čet v Pekin tako, da jih bode imela skoro več ondi, kakor vse ostale velevlasti. Vrh tega je stavila Rusija Kitajski nekak ultimatum (zadnji pogoj), vsled katerega naj bi odstopila od vlade cesarica Čuši, a bi zopet zasedel prestol cesar Kwangsi, potem da bi se kaznovalo princa Tuana in vse vodje boksarjev. Kitajska ne jemlje ozira na ultimatum, radi tega se utatorijo ruske čete za stalno v Pekinu. Rusija je toraj prej ko slej gospodar v Kini in v poslednjem času soglašajo z njo poleg Francije in Belgije tudi Japonska in Amerika. Angleško in nemško časopisje pa silno zabavlja na Rusijo in njene zaveznike, češ, da imajo sebične namene. V splošnem pa stvar ne bo tako huda, kakor po nekod kriče. Čuje se, da se vrne cesarica in ves dvor v Pekin pod zaščito 15.000 kitajskih vojakov, ter da se potem prično pogajanja, ki dospe tudi še za nameček Waldersee, kar se zgodi koncem tega meseca.

Obrtnija.

Komu škoduje uvažanje laškega vina v Avstrijo?

Odkar se vpeljuje laško vino v avstrijske dežele po znižani carini, trpijo več ali manj vse naše vinorodne dežele. Na Dolenjskem tega dosedaj nismo Bog zna kako občutili, zato pa trpe toliko huje vinorejci po drugih avstrijskih deželah.

Najhuje so prizadeti Dalmatinci, potem Tirolci in Primorci, tedaj vinorejci po takih deželah, ki so navezane na to, da se vino izpeljuje in prodaja v druge kraje. Tem deželam delajo Lah s svojim vinom hudo konkurenco, ki postaja od leta do leta neznosnejša, in ki utegne postati prav usodepolna, ako se razmere ne obrnejo na bolje in se ne odpravi nesrečna vinska klavzula.

Najhuje trpe Dalmatinci, ki so zgubili najprej svojo cvetočo kupčijo s francozko deželo, in ki se morajo vrhu tega še boriti z laško konkurenco. Tej deželi preti v vinarstvu popolen propad, ako se razmere ne izpremenijo.

V čem pa obstoji ta velikanska škoda za imenovane vinske dežele? Ali v tem, da prodajajo Lah boljše vino, kakor ga zamoremo mi pridelati, ali v tem, da ga prodajajo po tako nizki ceni, da ga pri nas ne moremo po tej ceni prodajati?

Škoda, katero trpi avstrijsko vinarstvo vsled znižane carine za laška vina, prihaja od tod, ker se laška vina prodajajo po tako nizki ceni, da ni mogoče z Lah tekmovati. Vkljub carini in prevoznim stroškom pridejo laška vina po tako nizki ceni v naše kraje, da bi morali naša vina v zgubo dajati, ako bi hoteli z Lah konkurirati. Nizka cena laškega vina je vzrok, da pada cena dalmatinskim in tirolskim vinom od leta do leta.

Kako nizka je cena laških vin, nam kaže sledeče dejstvo, da se dobe pitna laška vina postavljena na Dunaj po 10 do 11 gld. 1 hektoliter. Na različne postaje južne Tirolske se pošiljajo prav pitna bela „Sansevero“-vina po 11 gld. do 12 gld. 50 kr. hektoliter.

Za 12 do 14 gld. se dobe že 1 hektoliter prav dobrega laškega vina in za 15 do 17 gld. se kupujejo že najboljše laška vina.

To so cene, s katerimi ni mogoče avstrijskim vinorejcem konkurirati, ker jih vinski pridelek v sedanjih okolščinah več stane.

Tem nizkim cenam laškega vina je tedaj pripisati, da se nahajajo nekatere avstrijske dežele v obupnem položaju, in da jim preti popolen propad, ako se nesrečna vinska klavzula ne odpravi, oziroma ne naloži na laška vina zopet visoka carina.

Kako zelo trpijo navedene dežele zastran vpeljavanja laškega vina po znižani carini, pričajo nam razni shodi, ki se prirejajo po vinskih deželah za odpravo visoke klavzule. Ni še dolgo tega, da so priredili Dalmatinci v Šebeniku tak shod, katerega se je udeležilo na tisoče ljudstva, ki je hrupno zahtevalo pomoči in sklenilo, da se odpošlje deputacijo do cesarja samega, ki naj s posebno spomenico pojasni obupen položaj dalmatinskih vinorejcev in prosi, da se vinska klavzula odpravi.

Tudi deželni kulturni svet Tirolske se je že obrnil s posebno spomenico na kmetijsko ministrstvo, v kateri opisuje nesrečni položaj avstrijskega vinarstva in prosi nujne odpomoči. V tej spomenici pojasnjuje, da se je vinski pridelek v celi državi znižal v letih 1891. do 1897. za 4 milijone hektolitrov na leto, in da imajo vsled tega avstrijski vinorejci za 60 milijonov gld. manj prihodkov na leto. V celi tej dobi so potemtakem za 400 milijonov gld. na izgubi. Da je res tako, povzame se najlože iz zemljiških dolgov, ki so se v tem času silno pomnožili in rastejo od leta do leta. K vsej tej nesreči je prišla na zadnje pa še vinska klavzula, vsled katere se še ta pridelek, ki se sedaj s težkim trudom in obilnimi stroški dobiva, ne more spraviti po pravi ceni v denar. Ker preti za naprej znižana carina za laška vina tudi nam Dolenjcem škodovati, zaradi tega se moramo tudi mi pridružiti vinorejcem drugih avstrijskih dežel in delati na to, da se naloži na laška vina visoka carina, vsaj tako visoka, da se obvaruje domači pridelek pred sedanjo konkurenco, ki je za mnoge kraje pogubonosna, in ki preti tudi nam provzročiti mnogo škode.

Obrtnijske raznoterosti.

Dobavni razpis. C. kr. domobranksko ministrstvo namerava po javni dobavni konkurenci zagotoviti različne potreščine za deželno brambo. Izmed predmetov, ki jih je dobaviti, je zlasti omeniti naslednje: bluže, dolge hlače (Pantalon, ulanke, hlače za v škornje, pasove, čevlje (15.200 parov), jermena, torbe, stojala, uzde, koče za pod sedla, tornistre, etc. Z 1 K kolekovane ponudbe morajo po predpisanem vzorcu dospeti najkasneje do 16. novembra 1900, do 12. ure popoldne v vložni zapisnik c. kr. domobranskega ministrstva.

Vzorci predmetov, ki jih je dobaviti, se dobe proti plačilu pri glavnem skladišču za domobransko opravo na Dunaju (Landwehr-Ausrüstungs-Hauptdepôt). Razglas. obsegajoč natančne pogoje in zaznamek predmetov, katere je dobaviti, ter ponudbeni vzorec je na ogled pri trgovski in obrtniški zbornici, katera ga na zahtevanje tudi pošlje strankam na ogled.

Kmetijstvo.

Nemško težnje.

V Nemčiji pišejo brez vseh ovinkov o avstrijskih deželah kot bodočih nemških kolonijah. Nemcem pri tem ne gre za to, da svoj protestantizem razširjajo; verske težnje so v zdajšnjem gospodarstvu precej nazaj stopile tudi za kako silovito ponemčenje slovanskih krajev, da svoj živelj pomnožijo, jim danes ne gre v prvi vrsti; tudi narodnostna vprašanja se že rešujejo z vedno bolj mirno krojo; ali žita, živil nimajo Nemci dosti v svojem gospodarskem okviru, lačni so zemljišč, na katerih zamore kmet trdno stati.

Angležka je danes do $\frac{2}{3}$ prebivalstva industrijno trgovska. Vsa Anglija je kakor veliko mesto, kmeta ima komaj $\frac{1}{3}$ prebivalstva, in dasi Angležka kmetija izborna, intenzivno kmetuje, pridelava Angležka za 39 milijonov svojih prebivalcev na svoji zemlji komaj $\frac{1}{4}$ žita ter drugih živil. Angležka mora skrbeti za to, da dobiva od drugod manjkajoča živila. Ona skrbi, da dobiva in si utrjuje kolonije. Angležka je imela največje sklade premoga; okoli njih so lahko nastale tovarne. Angležka je že v 14 stoletju mizni prst mej fevdaliteto in v mestnem življenju in delu ležočem drugem razvoju gospodarstva prerezala in Angležka je bila odkazana na morje. Na morju s kako fevdaliteto dolgo ni izhajati, morje oslobodi. Tako je prišlo, da je prosta lastina na Angleškem že dolgo prej, ko v drugi Evropi vplivati začela na gospodarstvo in je ta razvoj gospodarstva ustvaril iz Angleške tovarne in trgovišče za ves svet. Ti trgovci pa nimajo dosti živil za svoje delavce iz lastne zemlje.

V vrsto te Angleške žene ravno tako, kakor na Angleškem v razvoju se nahajajo kapitalistično gospodarstvo Nemce v rajhu. Nemčija bo v kratkem druga industrijna, trgovska država v Evropi, drugi: „workshop of the world“. Na Nemškem že prevladuje industrijni in drugi delavec kmeta, že kmetija pomanjkanje trpi. Prebivalstvo Nemčije se vidno množi, dasi so tudi že zaslediti težnje v zaviranju zaplodevanja, kakor na Francozskem. Skoraj jih bo 60 milijonov. Živil bo treba tem industrijnim in drugim delavcem, ki nimajo trdnih tal kmetije pod nogami. Teh ne bo, če enkrat Amerika, Indija, Rusija vse svoje žito, svoja živila doma porabijo. Nemčija zaradi tega že danes išče kolonije si pridobiti in za to hoče imeti veliko mornarico. „Als zweiter workshop of the world ist das heutige deutsche Reich gross genug, aber nicht als ein Wirtschaftsgebiet, das sich selbst genügen soll“.

V razvoju proste lastine, kapitalističnega gospodarstva leži, da vsem ljudem ne pridejo živila v zadostni meri na mizo. Tudi koristi kmeta v konkurenčnem boju zahtevajo, da je žito, in da so druga živila draga. Kmetija v tem gospodarstvu išče visoke cene za svoje produkte. Teh je le tedaj pridobiti, če se preveč ne proizvaja. „Da kmetija večjo zemljiščno rento vrže, je v kapitalističnem gospodarstvu treba, da le toliko živil proizvaja, da njih cene ne padejo pod svoto rentabilitete“. V naravnem gospodarstvu srednjega veka, ko še ni bilo obrta, trgovine, ko je bilo manj ljudi, v katerem času je veleposestnik kmetoval s sužnji, tlakarji in ni bilo trga, konkuriranja, so doma na kmetiji pojedli, kar so pridelali. Če so bile dobre letine, je bilo dosti življenja, če ne je lakota priromala; ali živila so bila vsem pristopna.

Rodbert Jatzegow, veleposestnik v kraju pruske slovanske zemlje in menda ponemčen Slovan, je prikazni razvoja kapitalističnega gospodarstva na kmetiji že pred 60 leti študiral. Ta mož šteje mej večje ekonomske mislece. Ta in Marst vidita, kako se produkcijske oblike v gospodarstvu spreminjajo in ona upozarjata svet na to spreminjanje. Oba vidita, da goni gospodarstvo na jedni strani do velikanskega razvoja tehnike v industriji, na drugi pa tudi do tega, da se vedno več sveta pridobi kmetiji, da ima industrijske armade preživeti. Ta dva najdeta, da to gospodarstvo tudi v to strujo poganja, da se kmetija tako vredi, da se bo s pomočjo moderne velike tehnike tako kmetovalo, kakor v naravnem gospodarstvu, pa s slobodnimi delavci, tako da prevzame človeška družba po svoji državni oblasti vsa zemljišča v svojo oblast ter ureja kmetovanje, ki bi potem le za notranji trg proizvodila, kakor tudi po večjem industrija. Ta bi morala ven na deželo. To danes še ni mogoče, dokler je v industriji treba premoga; tovarne se morajo blizu tam nastaniti. Električna, uporaba vodnih moči kot nadomestilo para to vzmogočita. Producent in konsument naj blizu vkup delata, živita. Le česar domača zemlja ne rodi, bi se v izmenjavi z drugimi deželami pridobilo.

Danes na Angleškem, v Nemčiji dosti o tem razmišlja, kako gori omenjeno napako v konstrukciji kapitalističnega gospodarstva odpraviti, in že ni več tam utopija, kar sta navedena ekonomista v razvoju gospodarstva našla; v Nemčiji danes s tem računijo tudi strogi individualisti.

Kmetija je danes tem industrijalcem jako važna postala. Industrijalni in drugi delavec, ki le ob denarnih zaslužkih živita, prevladujeta. Vse države pa ne morejo dolgo živeti, če bi bile le industrijske; kje bi bilo potem živila dobiti! A gospodarske moči so tako močne, da še tako mogočna volja posameznega proti njim nič ne premore in danes so Nemci na potu, da postanejo druga Angležka. Živila bo treba tudi njim od drugod dobiti. Zato hrepenenje po kolonijah, v katerih se s sužnji kmetuje, ali pa na kmetiji doma prevečni ljudje kot kmeta postavi v službi za materino državo. — V Avstrijo se